

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?**

-

- 2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutuskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)**

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit junaliikenteelle ovat lähinnä sään ääri-ilmiöiden, kuten myrskyjen, tulvien ja helleaaltojen, aiheuttamat haitat liikenteelle ja rataverkolle. Ne aiheuttavat viivästyksiä liikenteelle ja lisäävät kustannuksia. Rautatieliikenne on myös riippuvainen toimivista sähkö- ja tietoliikenneverkosta.

Ilmastonmuutoksen edetessä rataverkon kunnossapito ja korjausvelan vähentäminen on entistäkin tärkeämpää. Myös energian hinnan nousu ja päästöjen vähentäminen tuovat taloudellisia vaikutuksia. VR:llä on käynnissä TCFD-viitekehysten (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) mukaisen ilmatoriskien ja -mahdollisuuksien käsittely.

- 3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)**

-

- 4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?**

-

- 5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?**

Rautatiejärjestelmällä on keskeinen rooli osana yhteiskunnan toimintavarmuutta

Rautatiejärjestelmä muodostaa kriittisen fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin, jonka turvallisuudesta sekä resilienssistä tulee huolehtia. Luotettavasti ja tehokkaasti toimiva rautatiejärjestelmä itsessään on huoltovarmuuden tae. Yhteiskunnalle kriittisen rataverkon toimintakyvystä huolehtiminen osana ilmastonmuutokseen sopeutumista vahvistaa myös yhteiskunnan huoltovarmuutta.

Toimiva ja tehokas rautatielogistiikkajärjestelmä on edellytys raskaan teollisuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyille. Junaliikenne osana julkista liikennettä toimii välttämättömän työ- ja asiointimatkustuksen mahdollistajana ja vahvistaa sosio-ekonomista tasa-arvoa. Vihreän siirtymän saavuttamiseksi entistä enemmän kuljetuksia ja matkoja on siirrettävä energiatehokkaaseen ja vähäpäästöiseen raideliikenteeseen.

Sähkönjakelun jatkuvuuden varmistaminen on kriittistä VR:n toiminnalle ja laajemmin koko rautatieliikennejärjestelmälle

Energiakriisiin liittyvät mahdolliset sähköjakeluhäiriöt ja häiriöt kevyen polttoöljyn saatavuudessa haittaisivat merkittäväällä tavalla koko Suomen rautatiejärjestelmää ja vaikeuttaisivat ihmisten liikkumista ja elinkeinoelämän kuljetuksia.

VR:n matkustajaliikenteestä 95 % ja tavaraliikenteestä 80 % on sähkövetoista. Sähkövetoisen kaluston korvaaminen dieselvetoisella kalustolla ei ole mahdollista. Totaalikatkokset sähkönjakelussa johtaisivat junaliikenteen pysähtymiseen.

Ratasähköä, liikenteenohjauksen toimintoja, turvalaitteita, asemien matkustajainformaatiota ja muuta asema- sekä ratainfraan liittyviä kriittisiä laitteistoja koskevat sähkökatkokset pysäyttäisivät liikenteen välittömästi ja aiheuttaisivat merkittäviä häiriöitä raideliikennejärjestelmälle valtakunnallisesti. Lisäksi sähkökatkot aiheuttaisivat turvallisuushaasteita.

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Perusväylänpidon rahoitustaso on pidettävä vakaana ja riittävällä tasolla ilmastonmuutoksen aiheuttamien muutosten hallinnoimiseksi

VR kantaa huolta rataverkon tulevaisuuden rahoitusnäkökulmista myös huomioiden kustannusten raju nousu. VR pitää tärkeänä, että perusväylänpidon taso pidetään vakaana ja riittävällä tasolla

rataverkon toimintavarmuuden lisäämiseksi, palvelutason ylläpitämiseksi ja korjausvelan vähentämiseksi. Hyväkuntoinen infra luo resilienssiä ilmastonmuutoksen aiheuttamia sään ääri-ilmiöitä vastaan.

Radan huonosta kunnosta johtuvien tilapäisten nopeusrajoitusten aiheuttamat turhat kiihdytykset kuluttavat energiaa ja aiheuttavat liikenteelle suuremman jalanjäljen. Esimerkkitapauksessa yhden nopeusrajoituksen aiheuttamalla ylimääräisellä energiankulutuksella lämmitettäisiin vuodessa 60 sähkölämmitteistä omakotitaloa. Radan huonosta kunnosta johtuvia tilapäisiä nopeusrajoituksia on tällä hetkellä useita kymmeniä eri puolella Suomen rataverkkoa. Kaukojunien myöhästymisistä on viime kuukausina jo noin 60 % johtunut ratainfraan häiriöistä. Rataverkon huono kunto heijastuu energiakriisin myötä paitsi junaliikenteen täsmällisyyteen myös suoraan VR:n liiketoimintaan merkittävästi kohonneiden energiakustannusten kautta.

Sopeutumissuunnitelmassa on todettu, että ilmastonmuutoksen aiheuttamien toimenpiteiden vieminen kunnossapitoon edellyttää rahallisia lisäresursseja. Samalla on arvioitu, että lisäpanostusten vaikuttavuus ja ennakoivien toimenpiteiden hyödyt yhteiskunnan toimintavarmuuteen ja Suomen kilpailukykyyn sekä omaisuuden kustannustehokkaaseen kunnossapitoon ovat moninkertaisia. VR yhtyy suunnitelmassa esitettyyn johtopäätöksen, jonka mukaisesti kunnossapitopanostukset infrastruktuuriin ovat tärkeitä ja kustannustehokkaita.

8. Näkemyksenne temasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

9. Näkemyksenne temasta 'Terveysten suojele ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne temasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojele' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne temasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

12. Näkemyksenne temasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumis suunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Valtioneuvoston selonteko esittelee kansallisen suunnitelman sopeutumisesta ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Sopeutumis suunnitelman tavoitteena on vahvistaa ilmastonmuutokseen sopeutumista edistämällä ilmatoriskien hallintaa ja ilmastokestävyyttä. Selonteko ulottuu vuodelle 2030.

Järjestelmällistä ilmasto- ja ympäristötyötä on tehty VR-konsernissa jo kolmisenkymmentä vuotta. VR on sitoutunut omalla toiminnallaan pienentämään liikenteen ympäristövaikutuksia ja yhteiskunnan hiilijalanjälkeä kantaen samalla oman vastuunsa Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Kasvattamalla joukko- ja raideliikenteen suosiota pystytään kasvattamaan myös kädenjälkeä eli vähentämään asiakkaiden ja koko Suomen päästöjä. VR tekee osansa globaalissa ilmastotyössä, johon se on sitoutunut myös YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden edistämisen kautta.

VR on osallistunut LVM:n valmistelutyöryhmän kautta liikenteen hallinnonalan sopeutumis suunnitelman laadintaan.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

-

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

-

Lähdetuoma Tanja
VR Group